

За едната снимка

фотография Йордан Симеонов

Йордан Симеонов е фоторепортер във вестник „24 часа“ повече от 26 години. Преди това е работил във в. „Континент“. Завършил е художествена фотография в НАТФИЗ, участвал е в много изложби и е носител на награди за фотография. Негови снимки са публикувани в медии в Холандия, Швеция, Великобритания, Полша, Германия. Миналата година представи изложбата си „Портрет на София“. Основател и член на *Клуба на фоторепортера*.

От колко години работите като фоторепортер? Не се ли уморявате от тази всекидневна буря в чаша вода?

Щом още не съм си научил уроците, ще продължавам да се явявам на неправителни. За мен е важно човек да се занимава с нещо, което му е интересно. Щом му е интересно, значи все още нещо не е разбрал.

Какви са уроците във фотографията, които предстои да научите? Със сигурност не е техническата страна на нещата.

Има два типа нагласи при снимането. Ние сме фоторепортери и винаги сме с т.нар. реактивна нагласа, да реагираме

на външен гразнител. Дълги години живяхме в комфорта да създаваме фотографии, на които се обръща внимание и тук, и в чужбина. Аз хванах края на този период. Той започва след Втората световна война, когато фотографията е силна медия и има своето място в обществото. Това е едната нагласа – да реагираш на външни събития, фотографиите ти да получават обществено внимание и дори възнаграждение под някаква форма. А другата нагласа, която движи много други хора, е проактивната. При нея ти сам измисляш нещо и то се ражда първо в твоето въображение. След това трябва да познаваш средствата, с които да го изпълниш. Това е по-трудно. При първата нагласа по-скоро имаш някакво мистично съучастие в нещата, които се случват. Ставаш свидетел на политически, обществени, криминални събития, съпреживяваш ги, участвайки. В този тип съучастие има дори мистика, неосъзнатост и някакво очарование.

Надежда Чипева го определи преди време, казвайки, че докато подрежда своя архив, си е дала сметка, че е снимала историята, времето.

Да, така е, но историята се забравя. Започнах да правя една видеорубрика

Оля Стоянова разговаря с Йордан Симеонов за отминалата романтична епоха във фотографията и за изкуството на свършения кадър

В „24 часа“, казва се „1000 гуми“ – започнах да вадя снимки отпреди двайсет години, да намирам хората на тях или някой, който е свързан с тези събития, за да ги коментира. Стана ми интересно, защото съм сценарист, режисьор и вече се занимавам с неща, които не са на моята територия – да пиша, да монтирам, да режисирам. Чувствам се добре, когато научавам и правя нещо ново.

Много ли се промениха изискванията пред един фоторепортер? Днес едва ли не е задължително да снима и видео.

Със сигурност днес видеото е много важно. И ние в „24 часа“ снимаем редовно видео за сайта. Правим рубрика „Най-важното...“ – някой коментира най-важното събитие от седмицата и го снима на видео, монтираме го, слагаме покритие.

Кога свършиха онези хубави години за фотографията? В началото на новия век?

Не стана изведнъж. Постепенно, с навлизането на дигиталната фотография в края на 90-те и началото на XXI век. Днес само понякога на някое събитие ми проблясва онова интересно чувство, когато виждаш зад визъора определен кадър и си казваш, че от това ще стане перфектната снимка. Все по-рядко се случва. Оптичните визъори вече изчезват,

а през оптически визьор се вижда по различен начин. Виждаш в реално време и това има особен психологически ефект. Затова навремето много често имаше пострадали фоторепортери, защото понякога губят представа къде се намират. Когато снимаш по този начин, съпреживяваш заедно с хората онова, което се случва, но малко виртуално и забравяш да се пазиш. В едно видеointervю с Олег Попов, което направихме, той каза, че в първите няколко месеца от войната в Югославия е имало близо 60 убити оператори и фоторепортери.

Зная тази история. Олег Попов разказва как те не са се пазели, всичко е изглеждало нереално.

Да, те мислели, че все едно е филм. Това е същото онова чувство, което днес се случва много рядко, когато гледам нещо през оптически визьор. Появява се едно носталгично чувство. Спомен, че някога съм се чувствал фоторепортер, фотожурналист. А тези неща, които си видял във визьора за част от секундата, имат някаква стойност. Сглобяват се хора, лица в някаква композиция и това има стойност.

Какво си казвате? Това е снимка за първа страница?

Да, казваш си – това е снимка. Шаварш Артин наричаше тези снимки „кюфте“. Не знам защо, за него бяха „кюфте“, снимка, която има стойност. С Шаварш работехме тогава във в. „Континент“, а там снимките бяха много големи.

Снимки, които си струва да се опънат на половин страница?

Да, да. Само че това ми се случва все по-рядко.

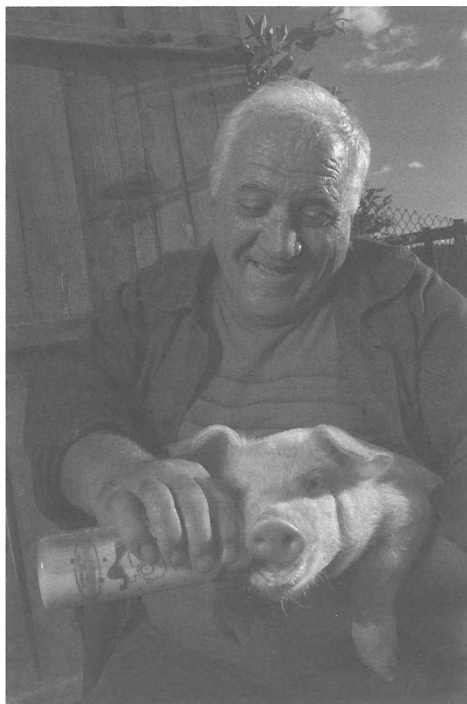
А защо се случва по-рядко? Защото тази снимка няма къде да бъде публикувана?

Защото вече снимките нямат такава стойност. Инфлацията ги е ударила здраво. Всеки гледа непрекъснато изображения, те са такъв поток, че няма как да откриеш една и да я

съпреживяваш толкова дълго. Презадоволени сме визуално и нямаме ресурс да обърнем внимание на един кадър. И да снимаш като Куделка, никои няма да ти обърне внимание. Вече няма да има такива фотографии. Ще бъдем просто снимачи.

Вероятно това е свързано със смъртта на вестниците, но пък с електронните издания навлизаме в друг етап. Песимист ли сте за това, което предстои?

Не, не съм песимист. Просто ми е мъчно за онази епоха, защото тя беше

фотография Йордан Симеонов

много романтична. Изображението имаше голяма стойност. Гледахме фотографии на Анри Картие-Бресон и другите големи имена, виждахме ги в учебниците, списанията, по телевизорите, в изложбите и това значеше нещо.

Преди време фотографката Веселина Николаева ми каза в едно интервю, че най-силните фотографии от един проект много често се налага да отпаднат, защото дебалансира историята. Какво мислите вие за този подход като фотограф, който търси съвършения кадър?

Аз не вярвам в равната история. Въобще не вярвам в историите. Всички големи фотографии, които останаха в историята, се бореха за снимката, за едната снимка. Даже ги обвиняваха за това. Джеймс Нахтуей го обвиняваха, вероятно с основание, че отива там, където хората страдат, умират, изпитват нечовешка болка, и прави визуален шедевър. И не го интересува нищо останало. И не беше само той. Тези хора бяха критикувани в страните, в които имаше обществено мнение, но и съвест. В България това нямаше как да се случи. Правилно ли е да опоемутизираш човешкото страдание до такава степен? Да забравиш всичко останало, за да създадеш визуален шедевър? Толкова ми харесваха тези снимки, че за мен беше правилно. Но разбирам и хората, които ги критикуват. Защото, когато отиваш там с идеята да направиш конкретно нещо, не забелязваш нищо друго, абстрахираш се от контекста. Затова и толкова фотографии платиха с живота си, със здравето си. Защото не знаеш къде е етичната граница и кога не трябва да я пресичаш. Джеймс Нахтуей в един момент също се разболява от малария, от всички тези войни и конфликти, които е преживял.

Имали ли сте потребност да обикаляте горещите точки на света, за да снимате войни и бедствия?

Аз виждам особени, дори магически неща и във всекидневния живот. Не съм обикалял места на конфликти и войни. Когато правех интервюто с Олег Попов, той ми каза, че винаги, когато е снимал войни, а той е снимал на много горещи точки – в Сараево, Афганистан, Ирак, Палестина, е имал особено чувство. „Аз винаги знаех, че няма да ме убият. Усещах, че няма да ме убият.“ Той два пъти е раняван тежко, но ми каза: „Усещах, че няма да ме убият“. Аз никога не съм имал тази интуиция. Нищо чудно, ако отида, да ме светнат още на втория ъгъл. Затова може би не съм се озовавал на такива места.

Как се променя днес фотографията? Има ли съпротива срещу модерните времена? Защо все повече

млади хора се връщат към лентата, все едно се бунтуват срещу бързата промяна?

Според мен връщането назад е нормален процес, когато прекалиш в една посока, в някаква тенденция, понеже ние, хората, често губим чувство за мярка. Тогава обикновено настъпва период на отрезвяване, когато се връщаш малко назад, но тенденцията е ясна. Няма как да се върнеш в миналото.

Как се прекалява с фотографията? Да се върнеш със 700 кадъра от едно събитие, които не са необходими? В създаването на огромен архив, който след това няма как да бъде съхраняван?

Не, прекаляването е главно в социалните мрежи, защото там се събира всичко по безкритичен начин. И по-неже човешкото възприятие все пак е ограничено, вече не можеш да имаш същото отношение към изображенията. Нито можеш да ги анализираш. Последната ни инициатива в *Клуба на фоторепортера* беше една моя лекция на тема „Анализ на новия официален портрет на Доналд Тръмп“. Снимката, която за мен беше забележителна, имаше нужда да бъде обяснена дори и на журналистите. Почти никой в медиите не ѝ обърна внимание. Това изображение нарушава всички стандарти в пиара и във фотографията. За пръв път се случваше такова нещо и никой не му обърна внимание, защото хората вече не обръщат внимание на изображенията. Вече не навлизаме в дълбочината на нещата. Не анализираме информацията, включително и визуалната информация. Ние консумираме повърхностно. Това е резултат от прекаляването.

А каква е историята на снимката на Доналд Тръмп?

Тя е на ръба между стратегията и психичното разстройство, балансира между тези две неща. Защото очевидно е, че тя показва Тръмп като комуникатор, очевидно е, че той иска да направи някакво внушение, което да промени отношението на хората и начина им

на мислене. Но в същото време той не спазва правилата как се прави официален портрет – няма друг такъв случай, в който президентът да изглежда като престъпник. Като Ханибал Лектър от „Мълчането на агнетата“ например. Фотографските изразни средства са използвани така, че да подчертават точно тази негова страна.

Да, долното осветление, което се използва, за да покажем ясно кои са злодеите.

Да, долното осветление, изражение то на лицето, което е изиграно преуварително и е в стил *the bad guys*. И изобщо желанието да се направи реплика на другата снимка от задържането му, която е много популярна. Тоест пак целиш да си популярен, но по начин, който не кореспондира с обществените стандарти.

Има интересна история със снимката на фоторепортера Евън Вучи при раняването на Тръмп – онази снимка, на която е окървавен, с вдигнат юмрук. Кадърът е толкова въздействащ, все едно е режисиран, все едно е част от рекламна кампания. Но истината е, че фоторепортерът е на точното място и си е свършил много добре работа.

Да, това си беше автентичен кадър, изключително силен, и имаше огромна обществена значимост. Това беше моментът, в който всички си казахме, че Тръмп ще стане следващият президент, щом вдигна юмрука. Помните ли, когато срещу Доган извадиха газово пистолетче? Тогава всички чичовци се нахвърлиха на човека с газовото пистолетче и започнаха да го ритат на пода. Това победа ли е? Тръмп притежава политическия инстинкт да извлече полза от всяка ситуация. Той се вижда победител навсякъде.

Но тези кадри не ви ли опровергават, че времето на големата фотография вече е в миналото?

Да, тя все още има сила, разбира се. Когато фотографията е автентичен документ от значимо събитие и

едновременно с това е много силно визуално изображение. Тази снимка на Тръмп е историческа и ще остане.

Има ли други фотографии, за които си струва да се изнасят лекции?

Да, има. Обаче всичко така се замазва в нашия обществен живот, в нашето информационно пространство, до такава степен се пазят едни пари, че няма смисъл. Едно време имаше по-голяма свобода в медиите. Сега постепенно губим инстинкт, както казва Георги Лозанов. Когато сетивата на хората са притъпявани ден след ден години наред, си даваш сметка, че няма смисъл да опитваш. Накрая спиращ и да забеляваш, дори и да се случи събитие пред очите ти. За какво да го правиш? Вече се е получила една стереотипна нагласа, според която живеем.

Това май е фотографията, която само регистрира събитията, а не прави коментар върху тях.

Да. Разбирането ми за фотожурналистика е такова – хората, които снимат, да знаят какво правят, да влагат личността си и своите познания, чувства и емоции в това, което правят.

Имали ли сте някога лукса да отделите няколко години на един проект?

Аз явно съм щастливец, защото имам един собствен проект, по моя идея, която беше да направя портрет на София. Да снимам жени от София, които се казват София. И го осъществих за близо две години. Първо намирах жените, после правехме портретни сесии, заснехме видео, през цялото време снимахме филм за проекта и после направихме голяма фотоизложба. Това не беше фотожурналистика, но този проект ми достави истинско удоволствие.

Имате ли ваш жанр?

По-скоро портретите са моят жанр. Има нещо в излъчването на хората, в очите им. Аз започнах да се занимавам с фотография, когато намерих един „Зенит“ в бюрото на баща ми. Ходех по улиците и правех снимки на разни

фотография Йордан Симеонов

хора, които познавам, или на напълно непознати. Това е част от интереса към човешката природа. В нас, хората, има нещо неосъзнато, нещо дълбоко или вселенско, до което нямаме съзнателен достъп. Можеш да го усетиш, когато гледаш някого в очите, когато общуваш с него пряко, не през социалните мрежи. Аз го усещам и когато снимам портрети. Сега имам намерение да направя документален филм, който да се казва „Генетичен портрет“. Да, при мен всичко се върти около портрета.

Във вестниците днес идват ли млади хора, които искат да работят като фоторепортери?

Вече не им е интересно. Едно време имаше много желаещи да бъдат стажанти във фотоотделите. Заплатите бяха високи, но не беше само това. Сега към професията на фоторепортера почти не съществува интерес

сред студентите по фотография в НАТФИЗ и НБУ.

Водите ли курсове?

Да, хората продължават да се интересуват от фотография. Това обяснява защо съществуват частни фотографски школи, които работят непрекъснато, и защо толкова хора си плащат, за да ги посещават. И да, мотивирани хора има, но вече няма такива, които искат да станат фотожурналисти и да работят в медиите.

Какво следва напред?

Следва изкуственият интелект, следва промяната в технологиите. Не знаем колко бързо ще се случи. Не знаем дали ще излезне напълно това романтично отношение към фотографията. Ние няма да имаме илюзията, че променяме нещо в обществото и че оказваме влияние. По някакъв друг начин ще трябва да се

борим със собствените си илюзии и неразбиране.

Сред фоторепортерите има ли усещане за общност?

Има такава усещане. Хората идват в *Клуба на фоторепортера* в подлез на Президентството и Министерския съвет. Това е едно от местата, където почти непрекъснато се правят изложби. Показват се фотографии, организираме лекции, обучения и се опитваме да продължим живота на фотографията и фотожурналистиката по стария начин.

Върху какво работите в момента?

В момента се опитваме заедно с още няколко колеги да подготвим проект за документален филм. Пиша сценарий, опитвам се да правя нови неща. Не казвам, че съм добър, но съм се протегнал с единия крак да прекрача в нещо ново, на непозната територия.